

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

54 762 03 Szociális szakgondozó

Komplex szakmai vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: A szociális ellátások feltételei, a szociális szervezés feladatai és a szociális munka módszerei

A vizsgafeladat időtartama: 30 perc (felkészülési idő: 15 perc, válaszadási idő: 15 perc)

A vizsgafeladat értékelési súlyaránya: 20%

A 315/2013. (VIII.28.) Korm. rendelet 3.§. (2) bekezdésében foglaltak alapján a szakmai vizsga szóbeli tétteleit a 1745-11/2014 számon kiadom.

Jóváhagyta:

Gerencsér Balázs
főosztályvezető

2014

NEMZETI CSALÁD- ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

Érvényes: 2014.01.15-től

Szakképesítés: 54 762 03 Szociális szakgondozó

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: A szociális ellátások feltételei, a szociális szervezés feladatai és a szociális munka módszerei

A vizsgafeladat ismertetése: A szociális ellátások feltételei, a szociális szervezés feladatai és a szociális munka módszerei témakörből központilag összeállított szóbeli tételsor alapján.

A feladatsor 1-20-ig számozott vizsgakérdéseit ki kell nyomtatni, ezek lesznek a húzótételek, amelyek tanári példányként is használhatóak.

A tételekhez segédeszköz nem használható.

A tételsor a 37/2013. (V.28.) EMMI rendeletben foglalt szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye alapján készült.

1. Ismertesse a magyar társadalom szerkezetét, a helyi társadalom funkcióit, valamint a gyakorló intézmény szerepét a helyi társadalom közegében!

Információtartalom vázlata:

- A társadalom, a helyi társadalom fogalma, szerkezete és sajátosságai
- A helyi társadalom meghatározó szerepe az egyén életére, társadalmi helyzetére
- A helyi társadalom főbb demográfiai mutatóinak összehasonlítása az országos adatokkal
- A gyakorló intézmény szerinti település szociális problémái
- A szociális problémákat jelző helyi rendszer működése
- A gyakorló intézmény típusa, helye, szerepe a szociális ellátások helyi rendszerében, település társadalmi problémáinak megoldásában

2. Értelmezze a társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásának okait és következményeit a mai magyar társadalomban! Mutassa be az állami szerepvállalás jelentőségét a problémának definiált társadalmi jelenségekkel összefüggésben!

Információtartalom vázlata:

- A társadalmi egyenlőtlenségek fogalma, újratermelődésének okai
- A társadalmi egyenlőtlenségek típusai, megnyilvánulási formái (nemi; területi, települési; munkaerő-piaci; jövedelmi; lakhatással kapcsolatos; művelődési és oktatási; etnikai; életkor- és fogyatékoság szerinti)
- A szegénység fogalma, jellemzői a mai magyar társadalomban
- Deviancia, deviáns jelenségek a társadalomban
- Az állami szerepvállalás funkciója a társadalmi problémák megoldásában
- Az állami beavatkozás eszközei, technikái

**3. Ismertesse a család helyét és szerepét a mai magyar és a helyi társadalomban!
Milyen funkciója lehet a családnak, mint erőforrásnak a problémamegoldásban?**

Információtartalom vázlata:

- Az emberi kapcsolatok jelentősége a szükségletek rendszerében
- Az emberi kapcsolatokban rejlő erőforrások
- A család és életmód fogalma
- A család funkciói, szerepe az emberi, társadalmi kapcsolatokban
- A család, mint érték és erőforrás
- A család, mint problémaforrás
- A családszerkezet átalakulása, a családi szerepek és funkciók változása az életút során
- A család működési zavarai, a családi krízisek leggyakoribb okai
- A családsegítés feladatai, módszerei és lehetőségei a problémamegoldásban

4. Ismertesse az alapvető emberi szükségletek rendszerét, és mutassa be a szükségletek és erőforrások listáját a gyakorló intézményben megismert ellátott esetében!

Információtartalom vázlata:

- Az alapvető emberi szükségletek
- A társadalmi egyenlőtlenségekből eredő szükségletek
- A szükségletek és hiányok felmérésének módszerei
- Az erőforrások feltárásának módszerei
- Az erőforrások felhasználási lehetőségei
- A gyakorlat során megismert ellátott szükségletei és erőforrásai
- A szükségletek, az erőforrások és az ápolási-gondozási tevékenységek összefüggései
- A szükségletek kielégítésére irányuló tevékenységek bemutatása a gyakorló intézményben

5. Ismertesse a gondozás fogalmát, célját, feladatait, gyakorlati módszereit, valamint a gondozói team működését a gyakorló intézményben!

Információtartalom vázlata:

- A gondozás fogalma, célja, feladatai, célcsoportjai
- A gondozás módszerei, az aktivizálás, foglalkozás és foglalkoztatás
- A gondozási feladatok megtervezése
- Az előgondozás során szerzett információk és adatok kezelésére vonatkozó etikai és jogi szabályok
- A gondozói munkacsoport összetétele, kialakításának szempontjai
- A gondozási feladatok megszervezése
- Feladatmegosztás és kompetenciák a szakmai teamben
- A problémamegoldás folyamata a szakmai teamben
- A team munka jelentősége a gondozási tevékenységben, hatása a teamben dolgozókra
- A gyakorló intézményben működő szakmai teamek bemutatása

6. Ismertesse a gondozási folyamat tervezésének szempontjait, a gondozási terv készítésének jogszabályi előírásait, valamint személyes tapasztalatait az egyéni gondozási terv készítésében!

Információtartalom vázlata:

- A gondozás elemei
- A gondozással kapcsolatos jogszabályi és intézményi előírások
- A gondozási tervek típusai, tartalmuk
- Az egyéni gondozási terv készítésének lépései, protokollja
- A gondozási terv értékelése, felülvizsgálata, módosításának okai
- A gondozási terv megvalósításának dokumentálása
- A gyakorlat során készített gondozási terv bemutatása
- A gyakorlat során, a gondozási terv alapján végzett munka bemutatása, az elért eredmények értékelése
- Az ellátott szükséglet-kielégítésében résztvevő team összetétele, feladatmegosztás a teamben

7. Ismertesse a haldoklás folyamatát, a haldokló beteg ellátásának korszerű formáit, a gyászreakciókat! Milyen szerepe van a szociális szakgondozónak a haldoklók, illetve hozzátartozóik-támogatásában?

Információtartalom vázlata:

- A haldoklás fázisai, a közelgő halál jelei
- A haldoklók gondozásának korszerű ellátási formái
- A haldokló beteg ápolása-gondozása, pszichés támogatása, dilemmák a haldokló ellátása során
- Az elhunyt körüli teendők, a szociális szakgondozó feladatai
- A gyász lefutásának jellemző szakaszai
- A feldolgozatlan gyászélmény tünetei
- Az elhunyt hozzátartozóinak támogatása, a segítő beszélgetés alkalmazásának lehetőségei
- A terminális állapotú betegeket ellátó team tagjai, a feladatok megosztása; a szociális szakgondozó helye a gondozói teamben
- A szociális szakembert ért hatások feldolgozásának szakmai lehetőségei

8. Ismertesse a kommunikáció csatornáit, eszközrendszerét, valamint a nondirektív és a segítő beszélgetés jellemzőit! Értelmezze a kapcsolattartás jelentőségét a szociális ellátó intézményekben!

Információtartalom vázlata:

- A kommunikáció fogalma
- A kommunikáció csatornái
- A kommunikáció szerepe az emberi kapcsolatokban
- A nondirektív beszélgetés módszerei és jelentősége a segítő munkában
- A segítő beszélgetés funkciója, módszerei a problémamegoldásban
- A társas kapcsolatok jelentősége
- A kapcsolatrendszerek jellemzői
- A kapcsolattartás lehetőségei a szociális ellátás területén

9. Ismertesse az életútinterjú készítésének szabályait, felhasználásának lehetőségeit a szociális szolgáltatások gyakorlatában!

Információtartalom vázlata:

- Az életútinterjú, mint szociológiai adatfelvételi módszer
- Az életútinterjú készítésének célja, szempontjai
- Az életútinterjú előkészítésének folyamata
- Az interjúalannal való kapcsolatfelvétel formája
- Az interjú helyszínének kiválasztása
- Az interjú készítésének technikai lehetőségei
- Az interjúvázlat fő fejezetei
- A személyiséggigok és az adatvédelem jogi szabályainak betartása
- Az életútinterjú felhasználási lehetőségei a szociális ellátásban

10. Ismertesse és értelmezze a vezetési stílusokat, a vezetői személyiség jellemzőit, befolyását a munkavégzés hatékonyságára!

Információtartalom vázlata:

- A szervezeti kommunikáció formái és hatásai
- A vezetés és a hatalom megosztásának összefüggései
- A vezetői személyiség jellemzői
- A vezetési stílusok típusai, jellemzői és hatékonyságuk
- A vezetési stílusok hatása a vezetői munkára
- Az érvényesülő vezetési stílusok hatása a dolgozók szerepfelfogására
- Az érvényesülő vezetési stílusok hatása az ellátottakra
- Az ellátottak autonómiájának lehetőségei az intézményben
- A vezetői munka hatalomgyakorlási dilemmái
- A szociális szakgondozó középvezetői dilemmái
- A vezető ellenőrzési feladatai, az ellenőrzés szempontjai
- A vezetői munka eredményességének mérése, értékelése

11. Ismertesse a kiégés jeleit, megelőzésének és kezelésének lehetséges módjait a szociális segítő munkát végzők körében! Mutassa be a gyakorló intézményben a kiégés kezelésére irányuló tapasztalatait!

Információtartalom vázlata:

- A szociális munkát végzők pszichés megterhelése
- A kiégés tünetei
- A kiégés okai, hatása az egyénre és a segítő munkára
- Az önvédelmi technikák lehetőségei
- Az esetmegbeszélés fogalmi meghatározása, funkciója
- Az esetmegbeszélő csoport működése
- Az esetmegbeszélés szerepe a szociális munkában
- A szupervízió fogalma, funkciója
- A szupervízió formái
- A szupervízió módszerei
- A szupervízió szerepe a szociális munkában
- A kiégés kezelése, esetmegbeszélés, szupervízió lehetőségei a gyakorló intézményben

12. Ismertesse a szociális szolgáltatásokat igénybevevők, valamint a szociális szolgáltatást nyújtó dolgozók érdekérvényesítési lehetőségeit!

Információtartalom vázlata:

- Az érdekek rendszere a szociális ellátásban
- Az érdekérvényesítés elvi szempontjai
- Az ellátottak jogai
- Az ellátottak érdekérvényesítésének dilemmái
- A szociális szolgáltatások területén működő érdekérvényesítési lehetőségek
- Az ellátottak érdekérvényesítési aktivitása
- A szociális szolgáltatást nyújtó dolgozók érdekvédelmi tevékenysége
- A hozzátartozók érdekérvényesítési lehetőségei, és aktivitásuk
- Az ellátottjogi képviselő szerepe, feladatai és kompetenciái
- Az ellátottjogi képviselő tevékenységéről szerzett tapasztalatai
- A szociális ellátásban dolgozók érdekeinek érvényesítési lehetőségei

13. Ismertesse az alap- és szakellátást nyújtó intézmények és szolgáltatások rendszerét! Mutassa be a gyakorlat során megismert intézmény szabályozó rendszerét!

Információtartalom vázlata:

- Szociális alap- és szakellátást nyújtó intézmények fajtái, jogszabályban meghatározott feladatai
- Az ellátások, szolgáltatások megszervezésének, igénybevételének módja, feltételei
- Az ellátások, szolgáltatások szervezeti működésére vonatkozó jogszabályi előírások
- A gyakorlat során megismert intézmény felépítése, működését szabályozó dokumentumok
- Az állami és nem állami fenntartású intézmények közötti hasonlóságok és különbségek

14. Ismertesse a szociális intézmény létrehozásának, működésének és szabályozásának, valamint minőségbiztosításnak dokumentumait! Mutassa be a szociális szakgondozó szerepét a szakmai protokollok készítésében!

Információtartalom vázlata:

- Az intézmény létrehozásának jogszabályi háttere
- Az intézmény működését meghatározó alapvető jogszabályok
- Az intézmény működtetésének alapidokumentumai: az alapító okirat, a szervezeti és működési szabályzat, a házirend
- Szakmai irányelvek, standardok, protokollok dokumentumai az intézményben
- A szociális szakgondozó szerepe a szakmai protokollok készítésében
- A minőségbiztosítás és minőségellenőrzés fogalma
- A minőségbiztosítás és minőségellenőrzés szerepe, jelentősége a szociális ellátásokban
- A minőségbiztosításhoz kapcsolódó dokumentáció
- A szociális szakgondozó feladatai a minőségbiztosítási rendszer működtetésében, az ellátottak elégedettségének mérésében

15. Mutassa be az állam intézményi gazdálkodást befolyásoló szerepét! Ismertesse az intézményi gazdálkodás tervezésének és működésének elveit, és vesse össze mindezt a gyakorlat során megismert intézmény gazdálkodásával!

Információtartalom vázlata:

- Az állam szabályozó szerepe, az államháztartás szerkezete, bevétele és kiadásai
- A költségvetési szervek, helyi önkormányzatok költségvetése, finanszírozása, gazdálkodása
- A szociális ellátások finanszírozásának forrásai
- Az intézmény fenntartója
- Az intézmény feladatai és ellátási területe
- Az intézményi gazdálkodás tervezése, szervezése, főbb gazdálkodási mutatói
- Az intézmény gazdálkodási és pénzkezelési szabályai
- A gyakorló intézmény gazdálkodásának bemutatása

16. Ismertesse az esetkezelés fogalmát, működésének alapelveit, a szociális munkában alkalmazott problémamegoldás jellemzőit! Mutassa be a gyakorló intézményben alkalmazott szociális munka formáit!

Információtartalom vázlata:

- A segítő kapcsolat kialakításának lépései
- Az esetkezelés fogalma, lépései, módszerei
- Az egyéni esetkezelés lehetőségei intézményi keretek között
- Az egyéni esetkezelés és a gondozás kapcsolata
- A szociális ellátásban jellemző problémátípusok
- A probléma felmérése, vizsgálata
- A problémamegoldó modell elemei, lépései, folyamata
- Az ellátott részvétele a probléma megoldásában
- Az erőforrások feltárása, az ellátott bevonása a problémamegoldásba
- A feladatok elvégzésének időrendje
- A feladat végrehajtásának értékelése
- A gyakorló intézményben alkalmazott szociális munkaformák

17. Értelmezze, hogyan használható a közösségi szociális munka kapcsolati hálója a szociális szolgáltatások működtetésében!

Információtartalom vázlata:

- A közösségi szociális munka fogalma, formái és folyamata
- A szociális tervezés, a közösségszervezés és a közösségfejlesztő tevékenység célja
- A helyi közösség szükségletei és hiányai, feltárásának jelentősége
- A közösségi szükségletek feltárásának módszerei
- A közösségi erőforrások és azok feltérképezése
- A társadalmi szervezetek szerepe a közösségi szükségletek kielégítésében
- A közösségi szociális munka és a szociális szolgáltatások kapcsolódási pontjai

18. Ismertesse és értelmezze a szociális csoportmunka modelljeit, a csoport működését, a csoportdinamikai jelenségeket, a csoportban kialakuló szerepeket! Jellemezze a gyakorló intézményben megvalósult szociális csoportmunkát!

Információtartalom vázlata:

- A csoport fogalma
- A csoportmunka előnyei és hátrányai
- A csoportok típusai és azok jellemzői
- A csoportalakulás fázisai, a csoportfejlődés folyamata, a csoportkohézió
- A csoport érték- és normarendszere
- Szerepek a csoportban
- A csoporttagok motivációi
- A csoport működésében előforduló problémák (agresszió, bűnbakképzés, rivalizálás)
- A szociális szakgondozó feladatai a csoport működésében
- A gyakorló intézményben tapasztalt csoportmunka formái, jellemzői

19. Értelmezze a szakmai etikai szabályokat, a dilemmákat a szociális szolgáltatások teljesítésében az együttműködés, valamint az ellátotti jogok érvényesítése terén! Jellemezze a gyakorló intézményben megvalósuló együttműködési formákat, valamint a jogok érvényesülését!

Információtartalom vázlata:

- A Szociális Munka Etikai Kódexének előtörténete
- Az etikai kódex tartalmának rövid meghatározása
- Az etikai kódex alapelvei, különös tekintettel a szolgáltatást igénybevevő jogai érvényesítésére
- Az ellátottak és a szolgáltatást nyújtók együttműködésének szabályai
- Dilemmák a szociális munka gyakorlatában
- A gyakorló intézményben megvalósuló együttműködés formái, módszerei
- Ellátotti jogok, és az érdekérvényesítés tartalma, megvalósításának lehetőségei
- A szociális szakgondozó feladata az ellátotti jogok és az ellátotti érdekek érvényesítésben
- A gyakorló intézményben szerzett tapasztalatai az ellátotti jogok és érdekek érvényesítésében

20. Ismertesse a szociális szolgáltatások, valamint szakosított ellátások biztosítása során betartandó munka-, baleset-, tűzvédelem és járványügy jogszabályi és intézményi előírásait!

Információtartalom vázlata:

- Fogalmi meghatározás a szociális ellátásokban érvényesülő munka-, baleset-, tűzvédelem és járványügy értelmezésével kapcsolatban (munkahely, munkáltató, munkavállaló, munkavédelem, tűzvédelem, baleset, munkahelyi baleset, tüzeset, járványügyi veszélyforrások)
- A szociális ellátást biztosító szolgáltatók és intézmények által készített szabályzatok, előírások tartalma
- Veszélyforrások a munkaterületen
- Járványok, balesetek, tüzesetek megelőzése
- Jelentési és adminisztrációs kötelezettségek